

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
(sediul Centru)

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
(office Centre)

mun. Chișinău, bul. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162
Republica Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27 27 40,
tel./fax (+373 22) 27 27 40, e-mail: jcc@justice.md

Chisinau city, Ștefan cel Mare și Sfânt, 162 avenue
Republic of Moldova
MD-2004, tel. (+373 22) 27 27 40,
tel./fax (+373 22) 27 27 40, e-mail: jcc@justice.md

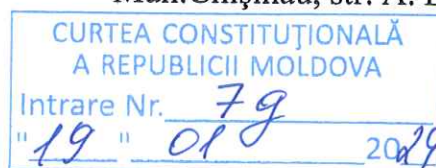

Dosarul nr. 2-1340/2024

Curtea Constituțională

Mun. Chișinău, str. A. Lăpușeanu, 28

MD-2004

” ”

Judecătoria Chișinău (sediul Centru), Vă expediază excepția de neconstituționalitate, pentru verificarea constituționalității prevederilor *articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023*: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova, cât și exercitarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru, în cauza nr. 2-1340/2024.

Anexe:

- Sesizarea pentru verificarea constituționalității prevederilor *articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023*: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova, cât și exercitarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru, pe 11 file
- Copia încheierii nr. 2-1340/2024 din 19 ianuarie 2024 pe 5 file

Judecător

Victor Sandu

***Sesizare privind excepția de neconstituționalitate a art. 2 alin. (2)
al Legii taxei de stat nr. 213/2023***

A. Autorul excepției de neconstituționalitate**1. Sandu****2. Victor**

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

La data de 02 ianuarie 2024, prin intermediul Direcției de evidență și documentare procesuală a cancelariei Judecătorei Chișinău (sediul Centru) a fost înregistrată cererea înaintată de reprezentantul Companiei de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, avocat Aureliu Scorțescu către Crudu Anatolii privind încasarea despăgubirii de asigurare, încasarea cheltuielilor de asistență juridică, precum și încasarea taxei de stat și de timbru.

De asemenea prin cerere înaintată reprezentantul Companiei de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, avocat Aureliu Scorțescu a solicitat amânarea achitării taxei de timbru în sumă de 200 (două sute) lei cu încasarea ulterioare a acesteia din contul pârâtului Crudu Anatolii.

Urmează a fi reținut că la 31 iulie 2023 Parlamentul a adoptat noua Legea a taxei de stat nr.213 (în vigoare din 01 ianuarie 2024) prin care au fost ajustate quantumurile taxei de stat și introdusă taxa de timbru. Astfel, prin noua lege a fost introdusă noțiunea de „taxă de timbru” și a fost modificat procentul de încasare a taxei de stat.

În conformitate cu *art. 2* alin. (1) al *Legii taxei de stat nr. 213/2023*: Taxa de timbru este o sumă de bani care se percepe, o singură dată, de la persoanele fizice și juridice pentru intentarea unui proces judiciar civil, de contencios administrativ, precum și pentru fiecare contestație împotriva deciziei agentului constatator asupra cauzei contravenționale atât în primă instanță, cât și în căile de atac.” și *alin.(2) „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”* Totodată, alin. (4) stabilește că „Taxa de timbru constituie 200 de lei.”

În opinia legislatorului, introducerea noțiunii ”taxei de timbru”, are ca scop acoperirea unor cheltuieli legate de administrarea dosarelor, iar această taxă urmează să acopere cheltuieli poștale, de comunicarea actelor emise de instanța părților prin poșta terestră, dar și cheltuieli de consumabile (hârtie și încărcarea cartuș).

Urmează a fi menționat că, accesul liber la justiție este un drept fundamental într-o societate democratică și într-un stat de drept. Deși statul poate impune anumite condiții pentru soluționarea cauzelor în instanțe, totuși adresarea în instanța de judecată pentru apărarea drepturilor încălcate urmează să rămână accesibilă publicului larg.

Oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună în instanța competentă o cerere de chemare în judecată în acord cu prevederile art. art, 166, 167 Cod de procedură civilă, iar instanța de judecată având rol diriguitor verifică dacă cererea înaintată întrunește exigențele prevăzute de lege.

De menționat că, Legea Procesual Civilă în vigoare nu face referire la noțiunea de „taxă de timbru”. În schimb, textul legislativ utilizează termenul de „taxă de stat” pentru a desemna obligațiile financiare asociate cu desfășurarea proceselor civile.

Astfel, legiuitorul a omis racordarea cadrului procesual civil existent și anume al articolelor 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabil nu doar taxei de stat dar și taxei de timbru.

C. Obiectul sesizării

Obiectul prezentei sesizări constituie excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 2 alin. (2) al legii 213/2023, care prevede următoarele: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.”, precum și textul „Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”. Examinarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru.

În conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 213 din 31.07.2023, ține de competența Curții Constituționale.

Argumentele menționate mai sus demonstrează că este îndeplinită condiția aplicabilității prevederilor contestate în fața instanței în care s-a ridicat excepția de neconstituționalitate.

Nu în ultimul rând, prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 127

Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

- b) interpretează Constituția;
 - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
 - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
 - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
 - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
 - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
 - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

- (1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.
- (2) Hotărârile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

E. EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 31 iulie 2023 Parlamentul a adoptat Noua Legea a taxei de stat nr.213 (în vigoare din 01 ianuarie 2024) prin care au fost ajustate cuantumul taxei de stat și introdusă taxa de timbru.

Odată cu adoptarea unei noi legi prin care au fost instituite mai multe taxe de stat care urmează a fi achitate de către persoanele fizice și juridice pentru realizarea drepturilor sale, legiuitorul a instituit și o nouă taxă — taxa de timbru.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) al Legii taxei de stat nr. 213/2023: „Taxa de timbru este o sumă de bani care se percepe, o singură dată, de la persoanele fizice și juridice pentru intentarea unui proces judiciar civil, de contencios administrativ, precum și pentru fiecare contestație împotriva deciziei agentului constatator asupra cauzei contravenționale atât în primă instanță, cât și în căile de atac.” și alin.(2) „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.” Alin. (4) stabilește că „Taxa de timbru constituie 200 de lei.”

În prim plan este de menționat că o normă de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să-i permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțe, consecințele acestei conduite (a se vedea DCC nr. 16 din 10 februarie 2020, § 18). Pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure (a se vedea DCC nr. 6 din 23 ianuarie 2020, § 26; DCC nr. 18 din 13 februarie 2020, § 20; DCC nr. 75 din 2 iulie 2020, § 19; DCC nr. 77 din 2 iulie 2020, § 22).

Atunci când este analizată calitatea legii, Curtea atrage atenție la existența reperelor obiective care ajută destinatarul și interpretul legii să prevadă sensul exact al dispozițiilor contestate (a se vedea DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 28).

Art. 20 din Constituție prevede că: orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Așa cum prevede prima teză a articolului 54 alin. (2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile. Astfel, articolul 54 alin (2) din Constituție instituie standardul „prevăzute de lege” (a se vedea HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, §§ 48, 59).

Mai mult ca atât este dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, fapt consfințit și în art. 23 din Constituție.

De asemenea, în Hotărârea nr. 13 din 15 mai 2015, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a menționat că [...] *Deși art. 23 din Constituție cuprinde expres doar criteriul de accesibilitate și claritate al legii, Curtea, prin jurisprudența sa, a reținut că normele adoptate de autoritățile publice urmează a fi și suficient de precise și previzibile. Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă, să prevadă elementele ce disting particularitățile lor. Prin reglementările de tehnică legislativă, legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvată ale fiecărui act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară.*

În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a Republicii Moldova statuează faptul că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite.

Potrivit articolului 54 alin. (2) din Constituție, ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unuia sau mai multor din următoarele scopuri legitime: protecția securității naționale, asigurarea bunăstării economice a țării, asigurarea ordinii publice, în vederea prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale și garantarea autorității și imparțialității justiției.

Drepturile fundamentale invocate la secțiunea precedentă nu sunt absolute. Ele pot fi limitate, însă limitările trebuie să fie prevăzute de lege, să fie justificate și proporționale, așa cum cere art. 54 din Constituție.

Cu privire la articolele 23 și 54 din Constituție, Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că acestea sunt aplicabile doar în coroborare cu un drept fundamental incident (a se vedea HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 29). Mai mult, articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să

argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 29).

Potrivit jurisprudenței CEDO, *Legislația națională trebuie să fie clară, previzibilă și suficient de accesibilă (Silver și alții împotriva Regalului Unit, pct. 87), iar cerința de claritate se aplică marjei de apreciere exercitate de autoritățile publice. Legislația internă trebuie să indice cu o claritate rezonabilă sfera și modul de exercitare a discreției relevante conferite autorităților publice, astfel încât să lise asigure persoanelor private gradul minim de protecție de care beneficiază în temeiul principiului statului de drept într-o societate democratică (Piechowicz împotriva Poloniei, pct. 212).*

În ceea ce privește previzibilitatea, CEDO a explicat că, *expresia „prevăzut de lege” implică așadar, în special, faptul că dreptul intern trebuie să fie redactat suficient de previzibil pentru a le furniza persoanelor particulare indicii adecvate privind circumstanțele și condițiile în care autoritățile au dreptul să recurgă la măsuri care le afectează drepturile protejate de Convenție (Fernandez Martinez împotriva Spaniei (MC), pct. 117, iar constatarea potrivit căreia măsura în cauză nu era „prevăzută de lege” este suficientă pentru a-i permite Curții să decidă că a fost încălcat art. 8 din Convenție. Prin urmare, nu este necesar să se examineze dacă ingerința în cauză a avut un „scop legitim” sau a fost „necesară într-o societate democratică” (M.M. Împotriva Țărilor de Jos, pct. 46; Solska și Rybicka împotriva Poloniei, pct. 129). În cauza Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei (MC), Curtea a constatat că, indiferent care a fost temeiul legal al ingerinței în drepturile reclamantului, ingerința respectivă nu îndeplinea celelalte condiții prevăzute la art. 8 § 2.*

Efectivitatea dreptului de acces la o instanță impune ca exercitarea dreptului în cauză să nu fie împiedicată de existența vreunui obstacol de drept sau de fapt ce ar putea afecta însăși esența dreptului.

Astfel, realizarea dreptului statului de a impune o taxă de timbru pentru introducerea în justiție a unei acțiuni civile nu trebuie să afecteze dreptul persoanelor de acces la justiție în cazul în care acestea nu dispun de resurse suficiente pentru plata acestor taxe.

Considerăm că la moment există o restricție disproporționată impusă justițiabililor care doresc să inițieze un proces judiciar în vederea apărării unui presupus drept încălcat. Conform redacției actuale a articolului 85 alineatul (4) din Codul de Procedură Civilă, legiuitorul a conferit instanțelor de judecată un drept discreționar, bazat pe situația materială și probele prezentate de reclamant, de a dispune scutirea, amânarea sau eșalonarea integrală sau parțială a „taxei de stat”.

Cu toate acestea, restricția impusă de articolul 2 alineatul (2) din Legea nr. 231/2023, care „nu permite instanțelor de judecată să dispună amânarea, eșalonarea sau scutirea de la plata taxei de timbru”, urmează a fi cert considerată de a fi în contradicție cu articolul 20 alineatul (2) și articolul 16 din Constituție. Aceste articole prevăd că toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice fără deosebire avere sau origine socială și totodată interzic autorităților publice să adopte acte normative care ar împiedica accesul liber la justiție, având în vedere că persoanele cu venituri modeste, care nu au capacitatea de a achita taxa de timbru, ar putea să-și vadă drepturile încălcate fără posibilitatea de a le apăra în instanță. Totodată legiuitorul a omis racordării cadrului procesual civil existent din art.art. 85, 86, 167 alin.(1) lt.b) din Codul de procedură civilă, fapt denotă caracterul necorespunzător al Legii taxei de stat nr.213 (în vigoare din 01 ianuarie 2024).

Potrivit prevederilor art. 20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Potrivit prevederilor art. 16 din Constituție, toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de avere sau de origine socială.

Din interacțiunea dintre cele două norme constituționale, care nu se exclud reciproc, rezultă că, pentru a asigura efectivitatea dreptului de acces la instanță, exercitarea acestuia nu trebuie să fie împiedicată de obstacole de drept sau de fapt care ar putea afecta însăși esența dreptului.

În acest context, dreptul statului de a impune o taxă de timbru pentru introducerea unei acțiuni civile nu ar trebui să restricționeze dreptul persoanelor de a accesa justiția în situația în care acestea nu au suficiente resurse financiare pentru a plăti aceste taxe.

Prin urmare, instituirea unei „taxe de timbru” în valoare de 200 de lei, fără a oferi posibilitatea de scutire, amânare sau eșalonare a plății, în lipsa unei justificări adecvate, poate pune în pericol dreptul de acces la tribunal pentru persoane cu un venit/avere modest/ă. De asemenea, proporționalitatea unei astfel de măsuri trebuie evaluată în raport cu alte soluții mai puțin restrictive, iar posibilitatea acestora de a atinge scopul propus ar trebui analizată în detaliu.

În situația taxei de stat, reclamantul poate solicita scutirea, amânarea sau eșalonarea plății în funcție de starea sa financiară. Însă, conform noii legi a taxei de stat, textul din articolul 2 alin. (2) indică că taxa de timbru „nu poate beneficia de scutire, amânare sau eșalonare, indiferent de situația financiară a reclamantului.”

Prin urmare, dreptul efectiv de acces la justiție devine problematic în cazul în care o persoană nu dispune de resurse financiare suficiente pentru a achita „taxa de timbru”, chiar dacă este/sau poate fi scutită de taxa de stat.

În continuare este de menționat că în contextul social-economic al Republicii Moldova, introducerea unei taxe de timbru fără a oferi instanțelor de judecată posibilitatea de examina posibilitatea amânării, eșalonării sau scutirii persoanele implicate reprezintă o dispoziție care contravine art. 16 și art. 20 în coroborare cu art. 23 și art. 54 al Constituției.

În jurisprudența sa, Curtea a stabilit incidența articolelor 20 din Constituție atunci când este pus în discuție dreptul de acces la un tribunal. Curtea a reținut că aceste articole trebuie interpretate prin prisma articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care le impune statelor garantarea unui drept de acces efectiv la instanțe pentru părțile litigante, în vederea determinării drepturilor și obligațiilor lor cu caracter civil (§ 97)(a se vedea HCC nr. 26 din 10 noiembrie 2020).

Potrivit § 59 - 61, 71 și 76 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 15.11.2012: „59. Curtea Europeană a statuat că, dincolo de limitele care circumscriu conținutului acestui drept, există loc pentru restrângeri aduse implicit. 60. Dreptul de acces la o instanță de judecată impune, prin însăși natura sa, a fi reglementat de către stat, reglementare care poate fi variabilă în timp și spațiu, în funcție de nevoile și resursele comunității și ale indivizilor (Ashingdane contra Regatului Unit al Marii Britanii). 61. În jurisprudența sa Curtea Europeană a indicat că, în elaborarea unei astfel de reglementări, statele se bucură de o anumită marjă de apreciere. Cu toate acestea, limitările nu trebuie să restrângă dreptul de acces într-atât, încât să fie atinsă însăși substanța sa. [...] 71. În același context, și Curtea Europeană menționează că accesul la justiție poate fi limitat, în special prin instituirea condițiilor de admisibilitate, domeniu în care statul se bucură de o

anumită marjă de apreciere. Aceste limitări trebuie să urmărească un scop legitim, asigurându-se o proporționalitate între interesul persoanei și scopul legitim urmărit (Guérin contra Franței, 29 iulie 1998, § 37). Totuși, limitările nu trebuie să reducă la zero esența acestui drept. Regulile de procedură au scopul de a asigura o bună administrare a justiției și, în special, a asigura securitatea raporturilor juridice, iar cei implicați în proceduri trebuie să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (Miragall Escolano ș.a. contra Spaniei, 25 ianuarie 2000, § 33). [...] 76. Concomitent, Curtea menționează că reglementarea de către legiuitor, în limitele competenței ce i-a fost conferită prin Constituție, a condițiilor de exercitare a unui drept - subiectiv sau procesual, inclusiv prin instituirea unor proceduri speciale, nu constituie o restrângere a exercițiului acestuia, ci doar o modalitate eficientă de a preveni exercitarea sa abuzivă, în detrimentul altor titulari de drepturi, în egală măsură ocrotite”.

Conform jurisprudenței Curții, o astfel de limitare poate fi financiară, cu condiția să urmărească un scop legitim și să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (Kreuz împotriva Poloniei, nr. 28249/95, §§ 52- 55, CEDO 2001-VI și Weissman și alții împotriva României, nr. 63945/00, §§ 34-36, CEDO 2006-... (extrase)). Cheltuielile de procedură urmăresc un scop legitim, în măsura în care acestea au fost impuse în interesul unei bune administrări a justiției (Tolstoy-Miloslavsky împotriva Marii Britanii, 13 iulie 1995, seria A nr. 316-B, pp. 80-81, § 61).

Prin urmare, conștientizând că accesibilitatea la justiție nu implică automat gratuitatea acesteia, chiar dacă este vorba despre un serviciu oferit de stat și examinarea cererilor de chemare în judecată este o atribuție exercitată de instanțele de judecată în conformitate cu legea, este posibil ca accesul la instanță să fie supus plății unei taxe, necesară pentru acoperirea cheltuielilor judiciare, contribuind astfel la o administrare eficientă a justiției și având în vedere un scop legitim, cu condiția să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit.

De menționat că, Legea Procesual Civilă fiind principalul cadru legal care guvernează procedurile judiciare într-un sistem juridic în vigoare nu face referire explicită la noțiunea de „taxă de timbru”. În schimb, textul legislativ utilizează termenul de „taxă de stat” pentru a desemna obligațiile financiare asociate cu desfășurarea proceselor civile.

Cu toate acestea, pornind de la scopul urmărit a „taxei de timbru” există restricții legale în ceea ce privește posibilitatea de a recupera această „taxă de timbru” ca cheltuieli de judecată.

Astfel, considerăm că taxa de timbru urmează a fi încasată din contul părții care a pierdut procesul. Or, potrivit art.82 din Codul de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei. În conformitate cu art.90 lit.1) din același cod, din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte alte cheltuieli necesare, suportate de instanță și de participanții la proces. Art.94 alin.(1) din Codul de procedură civilă statuează că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Conform art. 127 din Constituție, statul ocrotește proprietatea.

În acest context, excluderea posibilității de recuperare a taxei de timbru din partea persoanei care a pierdut procesul nu numai că încalcă principiul protecției dreptului de

proprietate consacrat la nivel constituțional, dar și standardele europene privind calitatea și previzibilitatea legii. Această situație poate aduce atingere drepturilor fundamentale și ar putea conduce la neconcordanțe cu standardele europene în domeniu.

Pe lângă aceste aspecte, este important de subliniat că introducerea unei „taxe de timbru” nu conferă instanței posibilitatea de a nu da curs cererii, conform prevederilor art. 171 Cod de procedură civilă. Chiar dacă părțile implicate pot fi obligate să suporte această taxă în cadrul procesului judiciar, aceasta nu oferă instanței capacitatea de a nu da curs cererii din motivul neachitării taxei de timbru.

În plus, este important de subliniat că introducerea unei „taxe de timbru” nu conferă instanței puterea de a scoate cererea de pe rol, conform prevederilor art. 267 Cod de procedură civilă. Chiar dacă părțile implicate pot fi obligate să suporte această taxă în cadrul procesului judiciar, aceasta nu oferă instanței capacitatea de a cererea de pe rol din motivul neachitării taxei de timbru.

Astfel, taxele de timbru deși influențează costurile implicate într-un proces, afectează în mod direct capacitatea instanței de a nu da curs cererii sau de a scoate cererea de pe rol. Orice astfel de decizie trebuie să fie luată în conformitate cu prevederile legale și procedurale, garantând totodată drepturile și interesele părților implicate.

În limitele dezideratului constituțional, prevăzut de art. 23 alin. (2) și art. 54 al Constituției Republicii Moldova, considerăm că textul articolului 2 alin. (2) al legii 213/2023: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.” nu corespunde condiției că restrîngerile nu pot atinge existența dreptului și nu corespunde criteriilor de calitate a normei de drept: *previzibilitate, precizie și claritate*, și ca efect este incompatibilă cu normele constituțională.

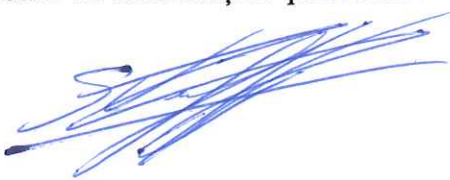
Urmare celor expuse, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Legii cu privire la Curtea Constituțională, Codului Jurisdicției Constituționale, solicit Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări;
2. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a prevederii articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova.
3. Exercițarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru.
4. În vederea remedierii deficienței de reglementare și înlăturării viciului de neconstituționalitate, Curtea urmează să emite o adresă Parlamentului, pentru a opera modificări în Codul de procedură civilă, ținând cont de raționamentele menționate.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, fapt pentru care semnez.

19 ianuarie 2024

Judecător Victor Sandu

ÎNCHEIERE

19 ianuarie 2024

mun. Chișinău

Judecătorul Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), Victor Sandu, examinând cererea cu valoare redusă înaintată de Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, reprezentată de avocat Aureliu Scorțescu către Crudu Anatolii privind încasarea despăgubirii de asigurare, încasarea cheltuielilor de asistență juridică, precum și încasarea taxei de stat și de timbru,-

c o n s t a t ă :

La data de 02 ianuarie 2024, prin intermediul Direcției de evidență și documentare procesuală a cancelariei Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost înregistrată cererea înaintată de reprezentantul reclamantului Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, avocat Aureliu Scorțescu către Crudu Anatolii privind încasarea despăgubirii de asigurare, încasarea cheltuielilor de asistență juridică, precum și încasarea taxei de stat și de timbru.

Totodată, prin cerere înaintată reprezentantul reclamantului Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, avocat Aureliu Scorțescu a solicitat amânarea achitării taxei de timbru în sumă de 200 (două sute) lei până la finalizarea examinării cauzei cu încasarea ulterioare a acesteia din contul pârâtului Crudu Anatolii.

Cererea cu valoare redusă a fost înregistrată în Cancelaria Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) la 02 ianuarie 2024, fiind repartizată pentru examinare în mod automat prin intermediul PIGD, judecătorului Victor Sandu, la 16 ianuarie 2024.

Astfel, prin încheiere din 19 ianuarie 2024 cauza nominalizată fiind acceptată spre examinare în procedură scrisă a cererilor cu valoare redusă și intentat proces civil.

Studiind materialele dosarului, judecătorul consideră necesar de a sesiza din oficiu Curtea Constituțională pentru a supune controlului constituționalității articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova, cât și exercitarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru, din următoarele considerente:

În conformitate cu prevederile art. 12¹ din Codul de procedură civilă, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. (2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Potrivit art. 135 alin.(1) lit.a), g) din Constituția RM, „Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție ”.

Totodată aceleași prevederi se regăsesc și în art.4 alin.(1) lit.a), g) al Legii cu privire la Curtea Constituțională nr.317 din data de 13.12.1994 și în art. 4 alin.(1) lit. a) și g) din Codul Jurisdicției constituționale.

La fel, instanța de judecată notează că în temeiul Hotărârii Curții Constituționale din 09.02.2016, s-a statuat că în sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115,116 și 134 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu:

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

Mai mult decât atât, prin aceeași hotărâre, Curtea Constituțională, a relevat că, judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

După această proiectare a cadrului normativ de referință, în speță, instanța de judecată reține că, sunt întrunite condițiile indicate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din data de 09 februarie 2016.

În acest context, notăm că în speță instanța de judecată consideră oportună verificarea constituționalității prevederilor articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova, cât și exercitarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru, sub aspectul corespunderii cu prevederile Constituției Republicii Moldova.

Din aceste considerente, ținând cont că normele solicitate a fi supuse controlului de constituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei deduse judecății, judecătorul ajunge la concluzia de a ridica din oficiu excepția de neconstituționalitate, în cadrul examinării cererii de chemare în judecată înaintată de Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe acțiuni, reprezentată de avocat Aureliu Scorțescu către Crudu Anatolii privind încasarea despăgubirii de asigurare, încasarea cheltuielilor de asistență juridică, precum și încasarea taxei de stat și de timbru.

În conformitate cu prevederile art. 12¹, ari. 269-270 din Codul de procedură civilă, judecătorul, -

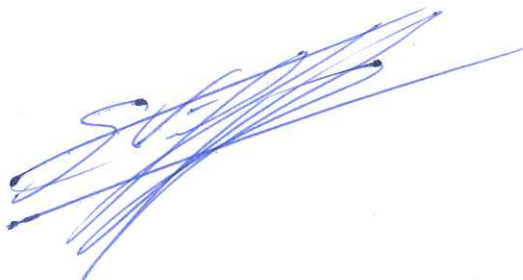
DISPUNE:

Se ridică din oficiu excepția de neconstituționalitate, pentru verificarea constituționalității a prevederilor articolului 2 alin. (2) al Legii 213/2023: „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.”, care contravine prevederilor art. 16 și art. 20 coroborate cu art. 23 alin(2) și art.54 din Constituția Republicii Moldova, cât și exercitarea din oficiu a controlului constituționalității și declararea drept constituțională a prevederii articolului 85, 86, 89, 94, 98, 167, 171, 267 (lit. k, k¹) CPC, în măsura în care urmează a fi aplicabile nu doar taxei de stat, dar și taxei de timbru.

Se remite în adresa Curții Constituționale prezenta încheiere și sesizarea privind excepției de neconstituționalitate pentru a fi examinată conform competenței.

Încheierea poate fi contestată odată cu fondul cauzei.

Judecător

Victor Sandu